

Могућност активирања Сињајевине*

Сињајевина као најпространија пашњачка висораван у нашој земљи, која обухвата преко 45 000 ha природних травњака, и њена потенцијална природна богатства били су више пута предмет многобројних стручних састанака и савјетовања, предмет израде већег броја студија и анализа, од којих набрајамо само неке:

У Титограду је 1959. године одржано савјетовање коме су присуствовали представници подручних општина Сињајевине, представници пољопривредних организација, републичких стручних установа и институција, па је на основу изражених материјала и дијалогичке усвојен став да се унапређивање пољопривредне производње на Сињајевини мора рјешавати одмах и у чврстој повезаности са њеним матичним подручјима.

Наш познати стручњак за планинске и шумске пашњаке инж. О. Крстић у својој књизи „Планински и шумски пашњаци Југославије“ скреће пажњу на природна и економска богатства Сињајевине и подручје које је окружује придајући им велики значај.

У 1960. години направљена је студија о унапређивању пољопривредне производње на Сињајевини, која заслужује посебну пажњу, а радила ју је група стручњака Пољопривредног факултета у Сарајеву.

Ових неколико података о покушајима рјешавања питања унапређивања пољопривредне производње на Сињајевини износимо да би се схватио значај проналажењу његових најбољих и најекономичнијих рјешења.

Сињајевина као пространа пашњачка висораван налази се на просјечној надморској висини од 1 700 метара. Природно је испресијецана многобројним планинским врховима и мањим планинским гребенима. Између ових гребенова и врхова налазе се поједине заравни, тзв. „поља“, гдје се вјековима скупљала ситна земља као посљедица спирања са околних падина. Ова поља

* Извод из реферата који је припремио Републички секретаријат за пољопривреду и шумарство у Титограду за савјетовање у Никшићу,

представљају објекте који се могу рационалније искоришћавати не само као пашњак, природна или вјештачка ливада него чак и као врло добро њивско земљиште ради производње сточне хране.

Сињајевину и ширу област која јој гравитира прате сва обиљежја карактеристична за подручја неразвијене и екстензивне пољопривреде. Наиме, у читавој овој области преовлађују екстензивно искоришћаване површине (ливаде и пашњаци), док је ораничних површина релативно веома мало. У укупним пољопривредним површинама оранице учествују свега 5⁰/₁₀, док скоро 95⁰/₁₀ пољопривредних површина отпада на природне травњаке. Пошто у природним травњацима преовлађују пашњаци над ливадама, постоји велики несклад између сточне хране која се произведе за зиму и расположиве паше у љетњем периоду исхране. Посебан проблем за ово подручје јесте неразвијен саобраћај, и то како спољни, тако и унутрашњи, што у великој мјери отежава не само продају сточарских производа и снабдијевање репродукционим материјалом него такође и правилно и потпуну експлоатацију пространих пашњачких површина.

За привредну активност друштвених снага у области пољопривреде у овом крају може се рећи да је мање-више тек у зачетку. Земљорадничке задруге имају врло мале, неопремљене и неразвијене економије, и више се баве трговином него питањима пољопривредне производње и њеним унапређивањем. Основна слабост земљорадничких задруга јесте у недовољно разрађеној концепцији развоја пољопривреде и недостатку средстава у правцу боље организације пољопривредне производње.

У досадашњој општој инвестиционој политици, оријентација је била и остала да се инвестициона средства првенствено улажу у развој медитеранског подручја, док је планина и планинско подручје било запостављено.

Најважнији проблеми за рјешавање

Досадашњи начин искоришћавања пашњака Сињајевине не одговара њеним производним могућностима и основним смјерницама унапређивања сточарства, што намеће потребу да истакнемо неколико најважнијих питања која су у непосредној вези са повећавањем производности на Сињајевини и повезивањем са њеним матичним подручјима.

На првом мјесту, потребно је сагледати и средити нека организациона питања на линији развоја пољопривредних организација и пољопривредних организација и пољопривредне производње планинског рејона, њихове везе и односе са матичним подручјима, односно овдје је нужно разрадити производно-економске односе свих линија производње.

Подјела рада између планинских и долинских производних јединица морала би се развијати тако да планина углавном добије обиљежја сезонског објекта. Низински погони били би матични, гдје би се организовала репродукција стоке. У овим погонима производила би се грла која би се у одређеној фази узраста и производње упућивала на планину, да тамо љети искоришћавању јефтине изворе сточне хране.

Према овом би се на Сињајевини:

— одгајивао подмладак говеди и оваца од тренутка када приспијева за пашу до ступања у репродукцију;

— екстензивно товила јунад и јагњад на паши;

— сезонски напасала производна грла у њиховој сувостајној фази, гдје би се у одређеним случајевима прилагодили термини приплођивања плоткиња;

— вршила екстензивна свчарска производња.

Зими би се могли задржати подмладак и јалова грла, и то у зависности од расположиве зимске хране, која би се производила на природним и вјештачким травњацима у оквиру структуре искоришћавања површина, гдје би се водило рачуна о економици рада и машина.

У долинама, тј. на матичном дијелу газдинства, развијала би се ова сточарска производња:

— производња млијека од крава и оваца;

— интензивни тов јунади и јагњаци;

— дотовљавала грла одрасла на планини.

Сточна храна у матичном подручју производила би се на интензивно искоришћаваним ораничним површинама и ливадама.

У свим оним случајевима када се организује пољопривредна производња искључиво на планинским капацитетима у затвореном, тзв. „планинском кругу производње“, она показује знаке несигурности и нерентабилности. Из овог разлога ова концепција предвиђа рјешење засновано на екстензивном систему узгоја, ако то подручје није везано са његовим матичним подручјем, па у повезаном производном кругу прелази у интензивну производњу.

На Сињајевини као планини која чини природну економску цјелину, потребно је израдити технолошко организациона рјешења билне производње, тј. начин боље експлоатације пашњака и читавог земљишта. Овдје је потребно разрадити организацију ратарске производње на ораницама и травњацима према потенцијалним могућностима производње и искоришћавања пашњака у пашном периоду.

Упоредо са технолошким рјешењима ратарске производње намеће се потреба рјешавања и разраде техничко-организационих питања сточарске производње. Овдје је потребно разрадити технику и организацију производње у говедарству, и овчарству према реалним могућностима узгоја репродукционог материјала у њеним матичним подручјима — низинама.

Подручје Сињајевине као јединствени производни објекат, заједно са подручјима која је окружују (матичним подручјима) не би се могло потпуно искористити без обезбјеђења потребних средстава за инвестиционе објекте.

У првом реду потребно је сагледати обим и величину потребних средстава и објеката за отварање Сињајевине као што су: путеви (примарног и секундарног карактера), појила, одређене апромелиорације и најнужнији број других економско-грађевинских објеката.

Изградњом пута до Језера (Банских кућа) преко Округлице — Кричачког поља — Пековића катуна — Гркова — Вратла до Колашина и рјешењем питања снабдијевања стоке и објеката водом у летњем периоду, створили би се основни предуслови који би омогућили да пољопривредне организације приступе организованом искоришћавању Сињајевине, а касније извођењу даљих инвестиционих објеката који су везани директно за производњу. Овдје одмах треба нагласити да за изградњу пута и уређење постојећих извора воде имају интереса и друге привредне гране, сем пољопривреде (туризам, дрвна индустрија) па је и њихово учешће нужно у финансирању ових и оваквих радова.

У оквиру сагледавања питања инвестиционе изградње најнужнијих објеката на самој Сињајевини потребно је предвидјети све инвестиционе објекте који са собом повлаче оснивање и изградњу матичних база (куповина и мелиорација земљишта, набавка стоке, опреме и механизације, подизање-економско-грађевинских објеката и др.). Било би потребно да се за сваку појединачну базу матичног подручја разраде ова питања у њиховим инвестиционим програмима.